

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. ie pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100.— K, za naročnike v inozemstvu 140.— K letno. Posamezna številka po K 2.—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 " 50 za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštne.

Glavne poteze novega zakona o narodnih šolah.

(Predelanega po zaštopnikih učiteljstva na podlagi odloka ministra prosvete z dne 28. aprila 1921, št. 18.115.)

V Rogaški Slatini se je izrekla želja, da bi »Učit. Tov.« objavil načrt novega šolskega zakona. Vendar se je ta zahteva odklonila, zaradi pomanjkanja prostora in ker je to še-le prvotni načrt, ki bo doživel še različne izpremembe. Načrt je objavila »Narodna Prosveta« v trinajstih številkah. Izdelal ga je učiteljski odbor po odloku ministrstva prosvete, na predlog glavnega odbora UJU.

Marsikdo se zanima za novi šolski zakon, a mu ni »Narodna Prosveta« na razpolago. Tudi se bo govorilo o načrtu zakona za narodne šole na državni skupščini UIU, ki bo 8. in 9. novembra v Zagrebu, zato je pač potreba, da se slovensko učitelstvo seznanji z novim projektom. Hočem ga obdelati le kratko, brez navedbe paragrafov. Staro bom omenila le mimogrede in boli poiskala, kar je za nas novega.

Naloga narodne šole je vzgajati mladino v duhu nacionalnega in državnega edinstva in verske strpnosti, ji dajati občo podlago za moralno in praktično življenje in nadaljno izobrazovanje.

Naštete so vrste narodnih šol, kar je znano.

Šolanje v narodnih šolah je obvezno in traja 8 let. (Vendar ni povedano, kdaj se začne šoloobveznost.)

Vrste. Narodne šole so državne. Narodne manjšine lahko ustanove v krajih, kjer so v večini, privatne šole, v katerih se uči jezik narodne manjšine. Take šole odobrava ministrstvo prosvete.

Vzdrževanje. Šole zida šolska občina. Ako je ta siromašna, pomaga oblast ali država. Šole vzdržuje država. V vsaki samoupravni oblasti (okraj, županija) mora biti šolski fond, ki pomaga vsaki šolski občini s posojili pri zidanju šole. Obseg šolske občine je mesto, trg, vas ali več krajev, ki skupaj zidajo šolo. Vsaka šolska občina mora pri zidanju šole skrbeti tudi za stanovanje učiteljstva in kjer je potreba tudi učencev. Zemljišče za stavbo se lahko razlasti, ako ga šolska občina nima sama. Pri šoli mora biti dvorišče, igrišče telovadnica in prostor v gospodarske svrhe. Ravno tako je po selih vsaka občina dolžna dati vsakemu nastavniku (učitelju), ki ima stano-

vanje v šoli, 10 arov dobrega zemljišča v bližini šole, ki mora biti dobro obdano z ograjo. Ako pozimi učenci stanujejo v šoli se tam zidajo sobe in kuhinja za učence ter se morajo primerno opremiti. Dajati se jim mora tudi gorivo in luč. Šolsko stanovanje za nastavnike mora imeti 3 sobe kuhinjo, klet, hlev, pralnico, siframbo in druge pritlikline gospodinjstva. Ako stanovanje temu ne odgovarja, dobi učiteljstvo odškodnino. Pravico na stanovanje imajo vsi nastavniki narodnih šol. Ako je učiteljski zakonski par, oče in hči učiteljica, neoženjen brat in sestra, imajo pravico samo do enega stanovanja, a odškodnino v gotovini. Z neučiteljem omožena učiteljica ima pravico do stanovanja. Po smrti ostane družina 3 mesece v službenem stanovanju.

Za plačevanje šolskih potrebščin mora imeti vsaka občina šolsko blagajno. Blagajnik je odgovoren za svoje delovanje in dobi plačilo. Vzdrževanje šol pripada državi in se bo dobival denar na isti način kot sedaj.

Razen šolskega fonda za zidanje šolskih poslopij, se lahko ustanove šolski skladi za uhožne učence, ki skrbje za obleko, obutev, knjige in druge potrebščine: za šolarske kuhinje, prirejanje ekskurzij, za prirejanje javnih predstav in koncertov itd. Te sklade upravlja šolski odbor a upravljaio jih tudi drugi, kakor: posebna dobrotvorna društva, ki so take ustanove osnovala; kontrolirajo jih oblasti.

Ministrstvo prosvete odreja otvoritev osnovnih šol in drugih, na predlog šolskega nadzornika ali šolskega odbora, če so dane postavne zahteve. V gorskih krajih kjer ni zadostnega števila otrok, ali kjer je občina tako, siromašna, da ne more zidati šole mu se ustanovi šola s potovalnim učiteljem. Vsakemu potujočemu učitelju so prideliene 2—3 take šole. Pouk traja 6—10 tednov. Za vsako tako šolo se mora zidati poslopje in za učitelja udobno stanovanje; šolski odbor mu je zavezan preskrbeti hrano.

Za ustanovitev osnovne šole je potrebno 30 šoloobveznih otrok.

Šolska zgradba mora odgovarjati higijskim in pedagoškim predpisom. Pri-

vatne šole se smejo otvoriti samo pod temi pogoji: Nastavniki (to so učitelji in učiteljice) privatnih šol morajo biti naši državljani imeti morajo izpite, ki so predpisani znati morajo službeni jezik (srbski, hrvaški, slovenski) in biti dobrega zadržanja. Samoupravne oblasti ustanavljajo: zavode za gluhoneme, slepe, pokvarjene itd. Nastavnike plača država, njih plača odgovarja plači meščanskih učiteljev.

Šolske občine. Predstavniki šolske občine: Šolski odbor sestoji iz: upravitelja šole, predsednika politične občine, treh pismenih državljanov, kot zastopnikov staršev — izbere jih občinski odbor, ako je več občin iz vsake občine eden — ako ima šola 3 nastavnike, eden od učiteljstva, ki ga izberejo ostali člani šolskega odbora. Šolski odbor se voli na 3 leta in se naznani šolskemu nadzorniku. Najdalje 7 dni po izvolitvi si šolski odbor izbere podpredsednika, blagajnika, delovodjo (tainika). Predsednik šolskega odbora je upravitelj. Dolžnosti šolskega odbora so iste, kot jih ima sedanj krajni šolski svet, vendar po novem zakonu se mu še podeli nova pravica da nadzoruje šolski obisk in izreče kazni za nedno obiskovanje šole. Predsednike politične občine kaznuje, ako se ne odzovejo zakonskim dolžnostim, šolski nadzornik ali v Beogradu in večjih mestih prosvetni inšpektor s 300—500 D, v korist šolske blagajne. Proti kazni je 10-dnevni rok za priziv. Policijska oblast iztirja kazni po 15 dneh, ako uradnik tega ne stori, plača kazni sam v nadaljnjih 15 dneh.

Dopisi šolskega odbora in upravitelstva so poštne prosti. Za vodstvo šolske administracije v šolskem odboru dobi poslovodja plačo, ki se izplača vsakega prvega v mesecu v naprej.

Vsak državljan države Srbov, Hrvatov in Slovencev ima pravico, da šola brezplačno svojo deco v šolah, ki so v tem zakonu imenovane. Dolžnosti državljanov so: da svojo deco redno pošiljajo v šolo in šolo v vzgoji podpirajo. Vsak državljan ima pravico, da se informira o učnem napredku in obnašanju svoje dece pri pristojnem učitelju ali upravitelju. Vsaka šola je dolžna na leto prirediti vsaj eden roditeljski sestanek. Občinski sod je dolžan na zahtevo učitelja ali upravitelja, roditeljskega veča ali šolskega odbora kaznovati občane, ki kršijo avtorit-

teto učitelja pred deco ali roditelji, n. pr. ako kdo pride brez dovoljenja v razred ali kvarti na drug način šolsko mladež.

Učitelji so dolžni spremljati učence v cerkev na dan narodnih praznikov, k maši v začetku in ob koncu šolskega leta, ako cerkev od šole ni več kakor pol ure oddaljena. Spremljanje učencev ob narodnih praznikih je obvezno.

Ureditev narodnih šol. Zabavišča se otvarjajo v krajih, kjer to dovoli minister prosvete na predlogu šolskega nadzornika. V zabavišča pohaja deca, od 4. do 6 leta in se poučujejo v jeziku, ki ga govore starši, a morajo se tudi vežbati v govorjenju službenega jezika, kjer govore prebivalci drug, nego državni jezik. Vzgoja je skupna: dečkov in deklic.

V osnovnih šolah se vrši pouk v službenem jeziku: srbskem, hrvatskem ali slovenskem.

Učenec, ki do dovršenem 4. razredu ne gre v srednjo šolo, je dolžan, da se nadalje uči v osnovni ali meščanski šoli, ali v kakih strokovni ali profesionalni šoli, kjer mora ostati 4 leta.

Meščanske šole so lahko moške, ženske ali mešane. Trajajo 4 leta. Pripravljajo učence, da zamorejo vstopiti na učiteljske, višje trgovsko šolo, višjo obrtno, navtično in druge šole, za katere se drugače zahteva 4 razrede srednjih šol. Predavanje se vrši v državnem jeziku.

Učenci osnovnih šol, ki dovršijo z dobrim uspehom 6. razred, nadaljujejo učenje v rednih zimskih tečajih, ki trajajo vsako leto 4 mesece: nov., dec., jan. febr. Ti višji razredi morajo biti poljedelskega značaja. Vendar lahko učenci, ki so dovršili 6. razred, po želji staršev obiskujejo samostojne poljedelske razrede, ki jih bo osnovalo ministrstvo prosvete na predlog šolskega odbora. Strokovni nastavniki teh šol imajo plačo meščansko-šolskih učiteljev. Učenci, ki so dovršili 6. razred osnovne šole, lahko vstopijo 2 leti v gospodarske — selske šole, v gospodinjске ali nižje obrtne šole. Učenec, ki zaradi uhožnosti staršev ne more nadaljevati učenja v kakšni šoli, a je dovršil 6. razred ter vstopil pri kakem rokodelcu kot vavenc, mora tam dovršiti dveletni strokovni tečaj, katerega mora obiskovati dva dni tedensko celodnevno. Strokovni tečaj se dele na višje in nižje. V nižji tečaj se sprejemajo oni, ki niso dovršili osnovne šole ali so pavzirali dolgo

LISTEK.

Tujka.

Vsi brez izjeme smo ji hlapčevali. Oni, ki so je bili vajeni že iz detinskih let, ker se je doma kot pri »finejših« ljudih govorilo nemški, so sicer manj občutili svoje hlapčevstvo. Čutili pa smo ga oni, ki smo se seznanili z njo šele v šoli. O, kako brezobzirno je nastopila tu svoje gospodstvo! Ako nisi bil dober v nemščini, si bil slab v vseh predmetih! Ni ti kazalo drugega, kot da si stisnil zobe in ji posvetil vse svoje sile — njej, nemščini v prvi vrsti! Za mnogokatero je bil ta oreh trd — pa zgrizli smo grenko zeleno lupino zaškripala in zdrobila se je končno tudi druga lupina pod zdravimi zobmi in — jedro je bilo naše.

Ne vem če je občutil kdo izmed nas sladkost tega jedra — znanja nemščine.

Za vse, ki smo se s povešenimi očmi in z mržnjo v duši zavedali svojega hlapčevstva, je bilo to jedro brez okusa, znanje tega jezika nam ni bilo v ponos. Nemščina je bila za nas le krinka; brez te krinke nismo imeli pravice vzgajati in govoriti deci lastnega naroda.

Ko smo se pozneje otresli hlapčevstva, smo se oddahnili tudi od te móre — poučevanja nemščine v ljudski šoli. Narakuje, oziroma dovoljuje io le še vsakemu znan odlok.

Za našo narodno zavednost in za našo narodno svobodo je bilo učenje nemščine — opij. In naš narod se je tako navadil tega opija, da se mu danes toži, da ga žejja po niem. Resnica je, vsakdo izmed nas io je že slišal od ljudstva samega: naše ljudstvo zahteva, da navadimo tudi njegovo deco uživati ta opij; ljudstvo zahteva, da poučujemo nemščino v ljudski šoli! Da se je je dosedaj ubranilo večina šol, je krivo to, da ljudstvu ni

znan zgoraj omenjeni odlok. Kier pa izvedo zanj, tam se oglašajo otroci skoro vsi brez izjeme za ta predmet.

Slovani smo gostoljuben narod. Gostoljubnost Slovencev pa se zadnje čase odkljuje še po eni lastnosti: domačine in srodničke gledamo mrko in postrani, tujca pa sprejmemo z vsemi častmi. **Nepriazno se obrača ljudstvo od nas ko čuje, da se bodo otroci učili jezika naših bratov — srbohhrvaščine.** Za tujko, za nemščino pa z radostnim srcem jamči z najlepšim lastnoročnim podpisom.

Oglejmo si to tujko od blizu, premo-trimo pomen in posledice njenega vstopa v naša svetišča. Pravico imamo, da odločujemo o njenem sprejemu! Saj smo mi, ki io bomo sprejeli, predstavlili naši deci in ji odkrivali njeno »neprecenljivo« vrednost. Da, mi bomo njeni gostitelji, mi v prvi vrsti! In že tu ob sprejemu leži kamen, katerega ne bomo mogli odmakniti: to je naša mržnja do te tujke. —

Kako nai z uspehom poučujemo predmet, do katerega nimamo ljubezni, temveč celo mržnjo?

Sprejem nemščine je škodljiv za vzgajanje narodne zavednosti in ponosa; škodljiv tudi komaj zasejanemu državljanškemu čutu. Ljudstvo na tilhem in na skrivnem simpatizira s kraji in z ljudmi, iz katerih je izšla tujka, ki stopa v naša vzgajališča. Tako dolgo se je opajalo to ubogo ljudstvo z opijem, da ne razloči več strupa, da ga hoče preskrbeti tudi svojih deci kot priboljšek, slaščico za življenje. — Pa vedno zatrujejo, da je prva naloga šole vzgajati in potem šele poučevati. In med prvimi mislim, bi bilo treba vzgojiti v deci tudi čut narodnosti! Pa bomo ravno v tej točki začeli nevarno igrati? — Ni na mestu, da se nam vsled teh besed očita slepo sovraštvo do nemščine! Mi še ne moremo biti napram njej popolnoma hladni: zaradi ljudstva ne, ki je še popolnoma omamljeno od njenega

po dovršenju osnovne šole. Ta tečaj je lahko spojen s kurzom za analfabete. Ostali se sprejemajo v višji tečaj. Ministertvo prosvete bo uredilo s posebno uredbo različne druge šole: za nenormalno deca, za gluhoneme, slepe, za pokvarjene, Lastniki tovaren ali večjih industrijskih podjetij morajo, ako pri svojem delu uporabljajo šoloobvezno deca, to pošiljati v javno šolo ali pri svojem podjetju na lastne stroške osnovati šolo. Učitelje takih šol plača država. Za šoloobvezno deca, ki vsled prevelike oddaljenosti ne more obiskovati javne šole, n. pr. na pustah in velikih posestvih, se mora lastnik pobrigati za potovnega učitelja.

Dokler ni mogoče otvoriti toliko šol, kakor jih zahteva postava, se bodo otvorile šolske postaje, zasilne, ambulantne in selsko-gospodniške šole skrajšanega tečaja. Za pripravo učiteljev takih šol se bodo otvorili posebni tečaji. Radi širjenja pismenosti med odrasle se ustanove analfabetski kurzi in prireajo predavanja za narod v osnovnih šolah. Predvidene so šole na prostem in ferijalne kolonije. Pri vsaki šoli morajo biti narodne knjižnice in čitalnice, katerih pravila predpisuje minister prosvete: šolski nadzorniki naj skrbijo za redna sistematska predavanja za narod, ustanavljajo naj se šolski kinematografi, »bratska in sesterska« kolo šolske kuhinje, športna in sokolska združenja in dr. Učitelji(ce), ki delujejo na tem polju, dobe posebne nagrade na podlagi uredbe ministristva prosvete.

Šolsko leto. Šolsko leto traja od 1. septembra do 28. junija. Početnice med letom so o Božiču in o Veliki noči 10 dni in od 29. junija do 31. avgusta. Dalje ni pouka v nedeljo in praznikih cel dan, v četrtek popoldan po mestih in trgih, a po vaseh cel dan. Seznamek pouka prostih razredov izda ministerstvo prosvete. V krajih, kjer bi zaradi terenskih razmer ali iz kakšnih drugih vzrokov bilo boljše, če je pouk samo predpoldanski, dovoli to ministerstvo prosvete po predlogu šolskega nadzornika.

Učenci V. in VI. razreda po vaseh, kjer se vrši nadaljevalni pouk v zimskih tečajih, ostanejo doma od 1. novembra do 1. marca. Med tem časom poučujo učitelji VII. in VIII. razred (!!!)?

Popisovanje otrok za I. razred osnovne šole vrši šolski odbor. Kompetentna oblast mora dati najdalje do 15. avgusta upravitelju seznam. Vpisano deca vseh razredov je dolžan brezplačno pregledati šolski, okrajni, okrožni ali občinski zdravnik. Bolne, sunjlivega zdravja ali slaboumne otroke je predložiti oblasti v začetku ali stalno oprostitev. Učitelji so dolžni redno obveščati šolskega zdravnika o nalezljivih boleznih. V slučaju, da se nalezljiva bolezen širi naglo, sme šolski nadzornik zapreti šolo za 7 dni, a med tem obvestiti zdravnika, da ukrene potrebno. — Učenci so dolžni redno obiskovati šolo in cerkev. Za nerediti šolski obisk se bodo reditelji ali njih namestniki kaznovali, in sicer za vsak neopravičen izostanek od 2—10 D. Zamude se računajo poldnevno. Kazen izreka šolski odbor po zaslišanju roditeljev ter jo dostavi predsedniku dotične občine v izvršitev. Proti tej kazni ni pritožbe. Neiztirjana kazni mora v teku 15 dneh plačati predsednik. To kazen predpíše politična oblast. Ako se v teku nadaljnjih 15 dni od predsednika kazen ne iztirja se jo mora odtegniti od plače dotičnega uradnika in dati šolski blagajni. Podtelle ali namestnike, ki so siromašni in od katerih se kazen ne more iztirjati, se kaznuje z zaporom 1 dne za 10 D.

Uspehi posameznih predmetov in obnašanja se zapiše dvakrat na leto v knjigo ocene, in sicer 1. januarja in ob koncu sirskega štaja! Dokler slišimo še toliko vzdihov po blaženem znanju nemščine, ne smemo biti nevtalni napram njej!

Svojo zahtevo po sprejemu nemščine utemeljujejo z orozoritvijo, kako potrebno je ne znanje, ker smo mejaši Nemcev, ker bude naša mladina hodila iskati dela k njim itd. Dolgo smo že mejaši Nemcev. Nemci se niso pričeli učiti slovenščine niso je vpeljali v svoje šole. Zaupali so v to kar znajo, postajali so močnejši v tem svojem trdnem in brezobzirnem samozaupanju ter so glasno klicali v svet slavo in obsežnost svojega jezika. Polagoma so nam vsilievali svoj jezik in so nas zastrupljali s svojimi kljci in naše tlačno ljudstvo se je zamaknilo v moč tega »svetovnega« jezika, ker je oslepljeno resnično že skoro upalo v njegovo občo zmagó.

Ali naj pozabimo po kakšni metodi so zastrupljali in zaslužili Nemci naš narod? Ali se mora naša deca resnično že

šolskega leta. Preselitev učencev se izvrši po premetstvi.

Ocenjevanje v meščanskih šolah se vrši kakor v srednjih šolah. Na koncu šolskega leta se vršijo v osnovnih in meščanskih šolah šolske svečanosti po vzporedju ki ga odobri šolski nadzornik. Tem svečanostim naj prisostvuje po možnosti šolski nadzornik, šolski odbor in roditelji učencev ter se naj povabi tudi ostalo občinstvo.

Deco, ki se ne poboljša po običajnih kaznih, predloži učiteljski zbor, oziroma šolski odbor dotične šole, šolskemu nadzorniku, da se jo spravi v poboljševalno šolo.

Pouk v narodnih šolah je v službi vzgoje: glavni smoter šole je, da izvrši vzgojno nalogo v državnem in narodnem smislu. Pouk se vrši v službenem jeziku. Posebno skrb pri vzgoji in pouku se mora polagati telesni in umetniški vzgoji dece. Higijena pouka se kaže v ugodni razporedbi učnih ur, z ozirom na zdravstveno stanje in razvoj učencev za vsak posamezni razred, v higijensko izvršenem pisanju in risanju, v pravilni in redni telovadbi igrin in izletih. Ekskurzije učencev so obvezne in se prirede v svrhu pouka in zdravja. Velike ekskurzije, v svrhu spoznavanja domovine in naroda se prireajo za učence višjih razredov meseca maja. Učenci(ke) in učitelji dobivajo v ta namen brezplačno vožnjo po vseh državnih prometnih sredstvih in podporo iz šolskega fonda. Obvezne so tudi šolske svečanosti.

Samoupravne občine skrbijo s pomočjo države za ustanavljanje posebnih šol za slaboumno deca, ferijalne kolonije, športne, poletne šole itd.

Katero predmete se bo učilo v narodnih šolah učne načrte in programe in razporedbo učnih ur v duhu pedagoških zahtev predpisuje ministerstvo prosvete, po zaslišanju glavnega prosvetnega sveta — sekcije za osnovni pouk. Učni načrti morajo biti enaki za celo državo, ali ministerstvo prosvete zamore v posebnih pokrajnih z ozirom na krajevne razmere in lokalne potrebe odobriti spremembe po predlogu učiteljskega zbora.

Pouk iz veronauka vršijo učitelji in učiteljice dotičnega razreda, ako je učiteljski istega veroizpovedanja. (1)

Učne knjige odobri ministerstvo prosvete.

Učila. Pri vsaki narodni šoli morajo biti šolske učilnice in narodne knjižnice in čitalnice, poučne zbirke, ki jih vodi učitelj, katerega poveri v to učiteljski zbor. Po potrebi se lahko ustanavljajo v vsakem okraju okrajne učilnice knjižnice. Knjižničariji dobijo nagrado.

Učelice se šolski zdravnik. Pri vsaki šoli mora biti šolska lekarna z najpotrebnejšimi zdravili, ki jih predpíše ministerstvo za narodno zdravje.

Učitelji in učiteljice. Nastavniki se izobrazijo v državnih učiteljskih akademijah v 5 letih. Matura je enaka srednješolski maturi in daje pravico za vstop na vseučilišče. Nastavnike postavlja ministerstvo prosvete. Nastavniki so: upravitelji, stalni, začasni in pomožni učitelji, strokovni in honorarni učitelji. V deških šolah učijo moški, v ženskih učiteljice, v mešanih moški in ženske do IV. razreda. Na deških in mešanih šolah je upravitelj moški. Stalni učitelji zamorejo biti isti, ki so obiskovali učiteljsko, položili maturu in po 2 letih praktični izpit. Dokler ne položijo izpita nimaajo pravice na povišanje plače. — Začasni so isti učitelji, ki dovršijo učiteljsko brez izpita zrelosti, gimnazijo ali realno z matura ali filozofsko fakulteto brez diplome, a po 2 letih uspešne službe položijo državni izpit. — Pomožni učitelji so isti, ki imajo 6 razre-

doj gimnazije, izpit iz metodike v posebnem tečaju učiteljskega. — Stalni meščanski učitelji so oni, ki so dovršili višjo pedagoško šolo. Sedanji meščanskošolski učitelji obdržijo svoje pravice. Dokler višja pedagoška šola ne da meščanskošolskih nastavnikov se nastavi na teh šolah učitelje narodnih šol po starih predpisih. Če primanjkuje stalnih nastavnikov na meščanskih šolah, se postavijo začasno na teh šolah učitelji osnovnih šol, ki so v službi 10 let in odlično delujejo v šoli in izven ne. Na meščanski šoli imajo poleg plače še dodatek do plače meščanskega učitelja, ki se ne šteje v penzijo.

Upravitelji osnovne šole je učitelj, ki je položil meščanskošolski izpit ali je služboval 10 let po položenem praktičnem izpitu na osnovni šoli.

Pravice in dolžnosti nastavnikov narodnih šol:

Učitelji(ce) narodnih šol so državni uradniki z vsemi pravicami ukaznih državnih činovnikov. Početna plača stalnega učitelja(ce) osnovne šole je enaka početni plači ukaznega uradnika druge stopnje državne službe, za katero se zahteva enaka izobrazba (polna srednja šola z matura ali višja strokovna šola). Pri odmeri učiteljske plače je vzeti v obzir značaj učiteljske službe in tekoče učiteljskega dela. Konečna plača učiteljev ne more biti nižja nego iz doseženo uradniki z isto izobrazbo. — Plača stalnih meščanskošolskih učiteljev in učiteljev drugih strokovnih šol, ki imajo izpit za meščanske šole mora biti enaka plači državnih ukaznih uradnikov, ki imajo višjo izobrazbo od srednje šole, a manjšo od vseučilišča. — Upravitelji(ce) imajo redno plačo nastavnikov in ako imajo na šoli več kakor 2 nastavnika, za vsakega 100 D letno. Ta dodatek ne more biti višji kot letnih 1500 D. — Začasni učitelji imajo plačo kakor činovniki, ki nimaajo strokovne šole ali mature na gimnaziji. — Plača pomožnih učiteljev, zabavilij, učiteljice ženskih ročnih del znaša 1800 D letno.

Po dovršenem 30. letu učiteljske službe ima učiteljstvo narodnih šol, zabavilij in učiteljice ročnih del pravico do pokojnine z zadnjo plačo. Ako dalje služijo in z zdravniškim sričevalom dokažejo, da so telesno in duševno sposobni za službo dobe 600 D letne doklade, dokler so v službi; a ta doklada ne šteje v penzijo. — Učiteljstvo narodnih šol, zabavilij in učiteljice ženskih ročnih del gredo lahko v penzijo po 10 letih službe. V slučaju telesne ali duševne nesposobnosti dobe 40% plače, potem vsako leto 5% več in po 20 letih službe se lahko na lastno željo upokojie. Vdove in deca učiteljev ima pravico na penzijo. Družini umrlih nastavnikov narodnih šol se da iz državne blaginje enomesečna plača brez odbitkov, za kritje pogrebnih stroškov. — Plače dodatki, nagrade, penzije, potni in selitveni stroški nastavnikov narodnih šol se izplačujejo iz državne blaginje.

Vsi nastavniki, ki spadajo pod ta zakon, ne morejo izgubiti službe brez odloka glavnega prosvetnega sveta, — ki je za ne disciplinarni sod — in brez dokazane krivde. Ne morejo se premetstii iz kraja v kraj razen kazensko. Z odpustom iz službe se kaznujejo nastavniki narodnih šol, ako so obsojeni zločina ali so delovali proti nacionalnim in državnim interesom. Ako se ukine razred ali se zapre šola, mora dobiti učitelj ravno tako službo v drugem sličnem kraju.

Službena mesta se popolnijo z razpisom. Vsak učitelj lahko prosi največ za tri mesta hkrati. V vsakem okraju (srežu) se ustanovi komisija, ki pregleda kvalifikacijo in poda ministristvu prosvete predloge za vsako mesto. Komisija sestoji iz

najbolji dokler je pri materi. Ne begajmo ga s tujim obrazom!

Podlo bi bilo sumničenje, da se branijo nemščine, ker nam ne diše tiste ure po šoli. Vedno smo radi delali in z veseljem delamo za svoj narod, za srečo in zdravje njegovo. Hlapčevati pa smo se odvadili! Ne bomo več tujcu skrbili za hlapce! Ukaželjni in nemščine potrebni naj na gredo v meščanske in srednje šole, kjer se že lahko brez nevarnosti in z uspešnom goji nemščina — kot predmet seveda.

Naloga ljudske šole pa ni, producirati učeniake in izzikoslovce! Njen smoter je, vzgojiti zdrav, bister, delaven in ponosen narod! Tudi ta smoter nam nalaga dovoli ogromno delo in veliko število nadur. Pa teh se veselimo, ker vidimo, da bo njih trud rodil zdrav in sočen sad!

šolskega nadzornika, 3 učiteljev(ice) istega okraja, ki jih voli nastavniški zbor. Od predlaganih dveh izvrši imenovanje, na podlagi ocene centralne komisije, minister prosvete. Centralna komisija sestoji iz: načelnika ministristva prosvete za osnovni pouk, dveh uradnikov ministristva prosvete, ki sta vzeta iz učiteljskih vrst in jih imenuje minister prosvete, dvei učiteljev, ki jih izbere glavni odbor UJU. Nastavnik, ki je dobil službo z razpisom, ne more prositi pred tremi leti za drugo mesto, izvzemši ženitev ali možitev. Učiteljske kandidate razporedine pred usposobljenostnim izpitom minister prosvete, za mesta lahko prosijo šole po praktičnem izpitu.

V Beograd ali v mesto z vseučilištem pride prosilec pod sledečimi pogoji: z dovršeno učiteljsko šolo z najmanj štiriimi povišicami (12 let službe), dobro oceno in z ozirom na družinske potrebe za to mesto. Pod družinsko potrebo se razume šolanje dece. V mesta, kjer so srednje šole zamore priti oni, ki ima 9 let službe, dobro kvalifikacijo in iz vzroka družinskih potreb; tretjina nastavnikov pa samo z ozirom na kvalifikacijo. V mesta in trge brez srednjih šol pridejo oni, ki imajo 6 let službe. V te kraje bo ministristvo prosvete poslalo tudi one nastavnike iz Beograda in mest z višjimi šolami ki nimaajo več družinskih potreb za to zaradi katerih so prišli tja in njih tamkajšnji obstanek ni utemeljen z delovanjem prosvetnih potreb. Učitelji(ce), ki delujejo izven šole na kulturnem polju, dobe gotovo nagrado, n. pr. ako otvorijo kurz za nepismene in vsaj 10 oseb nauče pisati in čitati, ako delujejo kot knjižničariji v knjižnicah, 600 D dobe letno, ako delujejo na šolah v terensko zelo slabem kraju, ki zahteva dražjih življenskih potreb in napornega dela.

Nastavniki narodnih šol imajo lahko eno leto dopusta zaradi bolezni dokazane po zdravniškem sričevalu treh zdravnikov ali zaradi nadaljnje izobrazbe. V zadnjem slučaju samo na podlagi odloka glavnega prosvetnega sveta. Oni imajo poleg plače pravico do državne podpore, ako to smatra za potrebno ministristvo prosvete. Prošnje za dopust se rešujejo samo preko šolskih nadzornikov. Nastavnik, ki je bolan dalj kakor 7 dni v mestu ali 15 dni na deželi, je dolžan doprinesti zdravniško sričevalo. Učitelj(ce), ki je bolan dalj kot mesec dni, dobi suplenta, ki ga plača država. Bolne učitelje nadomestuje upravitelj, če nima pouka, drugače ostali nastavniki po redu, kakor ga izda upravitelj.

Dolžnosti učiteljstva narodnih šol so znane. V osnovni šoli je dolžan učitelj poučevati največ 26 ur tedensko, za nadure se plača nagrada; meščanskošolski učitelji je obvezen do 22 tedenskih ur. (O upravitelju za osnovne šole ni govora koliko ur je dolžan poučevati.)

Ako nastavniki izostane brez dovoljenja ali upravičbe 7 dni v mestu ali 15 dni na deželi in ako ne odide na službo v teku 15 dni, ko mu je naznanjeno premeščenje, se smatra za odpuščenega in njegovo mesto za izbranjeno.

Kazni so: opomin, ukor, izguba plače od 3 dni do 3 mesecey, kazensko premeščenje na lastne stroške, odpust iz službe. Disciplinarni sod tvori osek za osnovni pouk v glavnem prosvetnem svetu. Nikaka kazen se ne more izreči, dokler se krivica popolnoma ne dokaže in ne zasliži nastavnika. Za časa preiskave se ga lahko suspendira in se mu nakaže le polovico plače druga polovica se mu vrne, ako se izkaže nedolžnost.

Z opominom in ukorom kaznuje upravitelj, z izgubo plače do 3 dni šolski nadzornik z ostalimi kaznimi ministristvo prosvete. Iz službe odpuščen učitelj se lahko po 3 letih zopet sprejme v službo, izvzemši obsodbo za brežčastna dela: če se je med tem časom dobro zadržal, dobi vse svoje pravice nazaj, samo službo ne v istem kraju, kjer je bil prej.

Pritožba proti kazni je dovoljena v teku 15 dni na šolskega nadzornika, pred šolskemu nadzorniku na ministristvo prosvete in proti ministristvu prosvete na državni svet. Upravo in nadzorovanje narodnih šol vrši ministristvo prosvete z sledečimi činitelji: upravitelji(ce) šole, okrajnimi šolskimi nadzorniki, načelniki oddelka osnovnega pouka v ministristvu prosvete. — Posvetovalne šolske korporacije so: krajno učiteljsko veče (zborni), sreski zbor in nadzorniški svet.

Neposredno nadzorovanje nad osnovno šolo pristoi upravitelju(ce). Dolžnosti upravitelja so znane: novost je, da sklicuje na vsaka dva meseca konferenco.

Šolski nadzorniki. Ministristvo prosvete odredi sedeže šolskim nadzorniki

v ljudski šoli učiti jezika onega našega »dobrotnika«, ki je sto in stoletja zasramoval našo milo govorigo?

Čemu pa se naši mejaši ne nauče »barbarske« slovenščine? Ah, da, mi smo pač vliuden narod — pardon — ponižen! Pa vsaj toliko pametni bi lahko bili, da bi ne hodili ponujati svoje proklete vliudnosti in ponižnosti, dokler nam še doma preti nevarnost!

Naši mladini ni treba hoditi iskati dela v tujino. Dovolj imamo dela doma, saj je naš dom velik in prostran! Ali bodedno res tako vzgajali deca, da jo bomo pripravili za pot v tujino, da ji bo šla ponujati svoja najtlačja in najboljatejša leta?

Nemščina ne spada v narodno šolo! Ali zasluži šola naziv »narodna«, ako se bo v njej koščatila tuika (četudi samo kot gostaščina — prost predmet), ki je zakrivila tisočletno robstvo našega naroda? Ali res ne smemo imeti ničesar narodnega, prav čisto narodnega? Otroku uspeva

kom. Šolski nadzornik ne more imeti podrejenih več kakor 60 učiteljev. Za šolskega nadzornika more biti imenovan oni, ki ima več kakor deset let odlične šolske službe in je napravil izpit iz metodike, šolskih zakonov in administracije. Šolski nadzorniki so začasni in stalni. Začasni so tisti, ki so se odlikovali z odličnim delovanjem v šoli in izven nje in katere predlaga glavni odbor UJU. Stalni oni, ki so položili predpisani izpit. Od sedanjih šolskih nadzornikov in učiteljev vzame lahko ministrstvo prosvete one, ki imajo 15 let službe in so se odlikovali z delovanjem v šoli in izven nje, po zaslišanju glavnega prosvetnega sveta in glavnega odbora UJU. Plače šolskih nadzornikov brez izpita so enake plačam, ki jih imajo sedaj. Stalnim šolskim nadzornikom se računa nadzorniški dodatek v penzijo. Plače šolskih nadzornikov z izpitom bodo enake plačam uradnikov z fakultetsko izobrazbo. Nadzorniki, ki imajo nadzorovati več kakor 40 učiteljev, dobe administrativnega pomočnika iz vrst učitelstva.

Šolski nadzorniki imajo pravico na popolne stroške in dnevnice, če potujejo službeno kakor državni činovniki. Dolžnosti nadzornikov so znane. Novost je, da skliče nadzornik vsako leto v začetku šolskega leta v oblastno mesto zbor vseh nastavnikov in jim poda smernice za delovanje v tem šolskem letu, za harmonično postopanje v pouku in vzgoji, in za razpravljane novih pedagoških vprašanj; na koncu šolskega leta skliče zopet srezki učiteljski zbor ter poda poročilo o nadzorovanju in šolskem delovanju.

Vsako šolo mora nadzornik vsaj dvakrat v letu nadzorovati. Med njegove dolžnosti spada tudi kaznovanje predsednikov in članov krajskih šolskih odborov in predsednikov političnih občin, odreditev zatvoritve šol za krajši rok zaradi nalezljivih boleznih in pravica dopustov 10 dni učitelstvu.

Šolski sveti, Okrožni (oblastni) šolski odbor je podoben našemu višjemu šolskemu svetu za Slovenijo.

Oblastni šolski odbor tvorijo oblastni starešine, vsi šolski nadzorniki dotične oblasti, prosvetni referent, upravitelj učiteljskega, oblastni inženir, oblastni fizik in po en poslanec vsakega okraja (sreza), ki ga izbere srezka skupščina na tri leta ter upravitelj osnovne šole, ki ga imenuje ministrstvo prosvete. (Zakaj ne učitelstvo. Tudi ni pravih, voljenih zastopnikov učiteljsva!)

V Beogradu ali drugem vseučiliškem mestu je glavni šolski odbor sestavljen tako-le: predsednik občine, šolski nadzornik, najstarejši upravitelj narodne šole, predsednik UJU, upravitelj višje pedagoške šole eden zdravnik ki ga izbere občinski odbor na tri leta en občinski odbornik iz vsakega kraja kjer je šola in dva učitelja, ki in izbere učiteljski zbor. Predsednik odbora je okrožni načelnik, odnosno predsednik občine in če je zadržan, šolski nadzornik. Tainik je upravitelj ki ga imenuje minister prosvete in je prost pouka. — Odborove dolžnosti so gospodarskega in kulturnega značaja, učitelji mu niso podložni.

Posvetovalne šolske korporacije. Vsi učitelji ene šole tvorijo nastavniško veče, katerega predsednik je upravitelj. Vsak nastavnik je dolžan delovati v nastavniškem veču. Posli učiteljskega zbora so slični dosedanjim novo je, da se mora prirediti vsaj enkrat v letu roditeljski seštanek. Srezki nastavniški zbor tvorijo vsi učitelji in učiteljice narodnih šol enega okraja. Predsednik, to je šolski nadzornik, skliče zbor vsaj enkrat v letu, vsi učitelji so dolžni se ga udeležiti ter imajo pravico na polne dnevnice, kakor činovniki. Dnevnice in popotnina se jim plača naprej iz državne blagaine.

Nadzorniški svet. V ta svet spadajo vsi šolski nadzorniki predsednik UJU, referenti za osnovni pouk in načelnik tega oddelka v ministrstvu prosvete. Ta svet se sestane med počitnicami v prestolnici. Predsednik je načelnik oddelka za osnovni pouk v ministrstvu prosvete. Člani dobe istotako potnino in dnevnice. Nadzorniški svet odločuje o reformah šole in narodne prosvete.

Marija Godec.

Poziv mestnim tovarišem!

Glavni poverjenik Ferijalnega Saveza, dr. Janže Novak, je napisal v 37. številki »Učiteljskega Tovariša« članek: »Ferijalni Savez in učiteljsvo«, v katerem nam daje odgovor na naše prizadevanje za vstop v Ferijalni Savez.

Natančno nam razloži, kako je sestavljati »Mestna združenja Fer. Saveza«, in da je ustanavljanje teh naša, predvsem naših mestnih tovarišev(ic) naloga. Ti slednji imajo tudi delo mnogo lažje, ker je v mestih že več obstoječih podružnic »F. S.« in je treba glede informacij stopiti le s temi v stik.

Tudi na I. pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini se je sklenilo, da stopi UJU v stik s Fer. S. Torej nam je pot docela uglasena in treba je le posebnega odbora v vsakem mestu, obstoječega iz nekaterih požrtvovalnih tovarišev da organizirajo vso stvar.

Odbor mora s posebno vneto gojiti agitiranje za vstop v F. S., kajti čim več nas bo članov, tem lažje bo delo, tem več koristi bomo imeli. Tudi je med nami mnogo premalo zanimanja za vsako novo stvar in če je nje korist še tako očitna. Med nami je res čimdalje več delavcev tudi pri izvenšolskem delovanju, a mnogo več je še onih, katere morajo prvi kot težak balast za seboj vleči, in ki potem brez dela uživajo plod organiziranega dela. Naj se mi ne vzame za zlo teh odkritosrčnih besed, toda, če se pomisli, da je obiskalo proti koncu lanskega šol, leta naznanjeni seštanek za počitniško zvezo v Ljubljani samo 6. (reci šest) tovarišev in tovarišic, se mi mora pritrditi. Toda — dovoli tega!

Ni mi treba še enkrat poudarjati važnosti potovanja posebno za naš stan, ker je itak vsakemu, mislečemu jasna in tudi mi ni treba opozarjati na mnoge koristi skupnega delovanja učiteljsva in dijaštva.

Opozarjam torej posebno tovarišev(ice) po mestih na gori omenjeni članek in jih pozivljam, da osnujejo odbor in se čimprej začno gibati, da ne bo prepozno.

Miroslav Zor.

K poglavju o možnostih učitelje.

Na moj tozadevni članek v 33. številki se je oglasila samo tovarišica gospa M. G. Pričakovala sem več odmeva v krogu tovarišic. Raditega prihajam bolj pozno z odgovorom.

To neprijetno zadevo sem razmotrival zgolj iz stališča na dobrobit šole in našega stanu. To sem izrecno poudarjal. Prišel sem do sklepa, da je dotična naredba takratne deželne vlade obema v kvar ako ostane v veljavi taka, kakor je sedaj. Mislim da tu ni potreba navajati žalostnih konkretnih slučajev, ki se bodo množili vedno bolj. Tudi šolskim oblastim je že zraslo to vprašanje čez glavo in se morajo z njim pečati, kakor znano. A s takim nasveti, kakor ga je dal višji šolski svet, da naj upliva strokovne organizacije pred nepremišljenim sklepanjem zakonov, ne bode prav nič pomagano. Za mene, tovarišico M. G. in za nas vse, je to vprašanje že rešeno. Stanovska organizacija nima pri tem prav nobene besede, še manj moči, pravice na sploh prav nič. Tu bi bil k večjemu na mestu prijateljski nasvet; pa še ta je nepotreben, ker lubezen ni samo slepa, ampak prav pogosto tudi — gluha.

Gospa M. G. je motrila moja izvajanja z popolnoma drugega vidika. Pri njej ni bil merodajen v prvi vrsti dobrobit šole in našega stanu, ampak draginjske doklade in njih skrajšanje z državnimi nastavljenimi poročenimi učiteljicam. To je pa poglavje popolnoma zase, ki nima direktne zveze s tem vprašanjem. Kadar bodo normalne razmere in bode uradništvo prejemalo samo plačo, ne pa tudi draginjskih podpor, potem inak odpade ta vzrok, ako se že preje ne poravna krivica, ki se godi poročenim učiteljicam.

Jaz si ne želim uvedbe celibata, kakor me je razumela gospa M. G. Saj pravim izrecno, da kakor ni bilo preje prav, ko je bil uveden strogi celibat in se ni dala učiteljicam nalenestavnejša človeška pravica, tako ni sedaj prav, da smo skočili iz enega ekstrema v drugega. Možne ne more prepovedati nobena oblast in je tudi ne bode. Pač pa ima vsaka oblast je samo pravico, ampak tudi dolžnost, da izloči ljudi, ki ogrožajo redno poslovanje kake institucije in vsled katerih trpi cela kategorija. Ravno vsled tega naj bi se naša srednja pot ki naj bi obvarovala naše tovarišice pred nepremišljenim in stanu neprimernim sklepanjem zakonov. Jaz mislim, da bi se vsled tega število zakonov bore malo zmanjšalo ker bi oblast pri presojanju ne nastopala ozkosrčno. Katera tovarišica in za vsak način hoče skleniti stanu neprimeren, šoli in stanovskemu izgledu kvarljiv zakon, tista ra naj dobi primerno visoko odpravnino.

O dopustih, ki so omoženim učiteljicam potrebni, ni v celem mojem članku

niti besedice. Kako je prišla do tega, da se jaz nekako bojim dopustov in me hoče stigmatizirati za tako krutega, da bi že učiteljicam-materam ne privoščil dopustov, mi je docela neumevno. — Sicer pa imajo tudi dopusti žalostno zvezo z draginjskimi dokladi in v najnevejšem času.

Kompoljski.

Opomba: Vprašanje možnostiv državnih uradnic in vprašanje že poročenih državnih uradnic je vsebovano v službeni pragmatiki ki bo veljala za vse državno uradništvo. Vsaka nadaljna debata o tem je brezploдна, ker se je že vsestransko obravnavalo to zadevo in nam jemlje le zelo dragocen in tesno odmerjen prostor v listu. Prosimo torej, ne takih polemik in potrpljenja, da dobimo končno izdelani načrt službene pragmatike v roke. Tam bomo skušali udeležiti materialne in pravne naše zahteve. Kratke in stvarne razprave k posameznim točkam službene pragmatike in šolskega zakona naj bo naš smoter za bližnjo bodočnost in temu naj služi v prvi vrsti »Učit. Tovariš«.

Uredništvo.

Usposobljenost iz nemščine.

(Nekaj, o čemer se na pristojnih mestih še ni razmišljevalo.)

Odkar živimo v svoji lastni državi, ne igra usposobljenost za šole z nemškim učnim jezikom — izvzemši nastavitve na minoritetnih šolah — povsem nikake vloge, dočim je bila ista pri bivšem štajerskem deželnem šolskem svetu pogoj za vsako stalno namestitev tudi na slovenskih šolah. Prav zaradi tega so vsi učitelji ki so za časa Avstrije študirali v Mariboru, morali prebiti vse izpite za oba jezika, pri čemer se pa ni najmanj rardoniralo slov. kandidata od strani nemškega eksaminatorja. To je veljalo za injske, kakor za meščanske šole.

Danes se poučije nemščina kot neobvezni predmet na ljudskih šolah na žele staršev, če se zgleda primerno število otrok za ta predmet in večinoma kot neobvezen predmet na meščanskih šolah. Po sedaj veljavnih določilih (ministrska odredba z dne 31. julija 186, števil. 6033, odst. III, točka 9 b) pa je smatrati učitelja usposobljenim za poučevanje nemščine kot predmet na meščanskih šolah z ne nemškim učnim jezikom, ako je naredil tozadeven izpit.

Nemščina pripadaioča I. skupini prej za časa Avstrije ni prišla kot predmet v pošte, ker I. nismo skoraj imeli slovenskih meščanskih šol in če so bile, se je zahtevala od kandidata I. skup. izvežbanost, t. j. usposobljenostni izpit za mešč. šole tudi z nemškim učnim jezikom.

Sedaj pa skoraj nikdo, prav posebno pa iz I. skupine ne polaga izpita hkrati tudi za meščanske šole z nemškim jezikom, kar tudi potrebno ni. Poučuje se pa nemščina kot predmet skoraj gotovo na vsaki meščanski šoli. Za ta slučaj igra zg. citirana postavna točka ulogo. Tudi sedanj višji šolski svet je nedavno odredil, da imajo poučevati nemščino kot predmet na meščanskih šolah za to usposobljeni učitelji, ali pa vsaj nemščine vešč učitelji. Kdo pa je za ta posel usposobljen. Po zgorenjem določilu dotičnik, ki je prebil tozadeven izpit za poučevanje nemščine kot predmet na meščanskih šolah, oziroma ki je usposobljen iz I. skupine (kamor spada tudi nemščina) za meščanske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom. Teh je pa danes malo, ker ne pridejo šole z nemškim učnim jezikom mnogo v poštev.

Sedaj pa nastane vprašanje: Je li za poučevanje nemščine kot predmet na meščanskih šolah z ne nemškim učnim, t. j. slovenskim učnim jezikom smatrati usposobljenim dotičnika, ki pri polaganju usposobljenostnega izpita za meščanske šole ni mislil na nemščino kot predmet, a je kot ljudskošolski učitelj usposobljen glasom zrelostnega in usposobljenostnega izpričevala izdanega od c. kr. izpraševalne komisije za poučevanje na nemških in tudi najvišje organiziranih (8. razr.) ljudskih šolah, pa če treba tudi na Dunaju? Vsakdo bo rekel da, kajti nikdar ne more biti učni smoter nemščine kot predmet na meščanski šoli s slovenskim učnim jezikom višji, nego je učni smoter iz jezikovnega pouka na najvišje organiziranih nemških ljudskih šolah. Vsled tega tudi na um ne pride nobenemu meščanskošolskemu učitelju, ki ima svedočbo za poučevanje na nemških ljudskih šolah, da bi polagal spoc. izpit za poučevanje nemščine kot predmet na slovenskih meščanskih šolah.

To je teoretičen del zadeve. Praktičen je pa ta, da danes v meščansko šolo vsjonivši učenci ne znajo popolnoma nič nemški oziroma v najboljšem slučaju jako malo. Danes se dela v nemščini ozir. v pouku tega predmeta na meščanskih šolah približno to kar se je delalo na kaki dobri višje organizirani ljudski šoli za časa Avstrije.

Za ta posel na zadostuje že svedočba za poučevanje nemščine kot predmet na ljudskih šolah nadvse usposobljen pa mora biti za to učitelj, ki ima usposobljenost za ljudske šole z nemškim učnim jezikom.

Nastane torej vprašanje, ali bi ne kazalo, da izda naša učna uprava odredbo, da je smatrati za poučevanje nemščine kot predmet na meščanskih šolah s slovenskim učnim jezikom usposobljenim vsakega meščanskošolskega učitelja, ki ima usposobljenost za poučevanje na ljudskih šolah z nemškim in slovenskim učnim jezikom posebno ako je usposobljen tudi za meščanske šole z nemškim učnim jezikom iz II. ali III. skupine.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

I. državna skupščina UJU dne 8. in 9. novembra t. l. v Zagrebu.

Ponovno opozarjamo naše članstvo na skupščino. Obvezna udeležba je za vse predsednike (ozir. namestnike) okrajnih društev, poleg teh naj se udeleži od vsakega društva po en delegat. Želje je, da se v mnogobrojnem številu odzovejo tudi gosti. Vse udeležence je prijavitli strokovnemu tajništvu UJU, poverjeništvu Ljubljana, Goste opozarjamo, da se glede preskrbe prenočišč sami javijo na UJU, poverjeništvu Zagreb (g. Jos. Skavič, profesor učiteljskega v Zagrebu).

Glede polovičnih vozovnic na južni železnici uredimo takoj, ko dobimo dovoljenje. Izkaznice za priglašene udeležence razpošljemo na okrajna društva. Udeleženci iz Ljubljane in okolice naj jih dvignejo sami v pisarni strokovnega tajništva. Istotako tudi tovariši z dežele, ki so slučajno v Ljubljani. UJU poverjeništvu Ljubljana.

Za državno progono naj si izposluje polovično vozovnico vsak posameznik sam, ker je število takih potnikov malenkostno in pa ker gre ta ugodnost itak vsakemu javnemu nameščencu. Obrniti se je na ravnateljstvo državnih železnic v Ljubljani.

Iz Jugoslavije.

— Proti drakonski in nečloveški naredbi glede bolniških dopustov so državni uradniki v Celju sklenili sledeče: Glasom uredbe Gen. direktorije državnega računovodstva z dne 4. avgusta 1921 D. R. br. 90.844 je g. finančni minister z odlokom od 18. julija 1921 D. R. br. 80.000 odredil, da se vsem državnim uslužbencem, ki so radi boleznih več kakor 6 mesecev na dopustu, odtegnejo vse draginjske doklade, in sicer uslužbencu samemu kakor tudi vsem njegovim rodbinskim članom. — Javni nameščenci sami prosijo in v prilogah njih izgledu predlagajo, da bodi državna uprava pri podelitvi dopustov kar najbolj natančna in rigorozna ter da proti vsakemu nameščencu, ki bi si hotel na nepravilen in zvijačen način dobiti nepotreben bolniški dopust ter se odtegniti delu, ki ga zahteva njegov poklic, najstrožje postopa. Kakor hitro nameščenece javi odsotnost radi boleznih, naj ga uradni zdravnik preišče in če bi bolezen trajala šest mesecev, naj se izvrši druga stroga zdravniška preiskava. Če pa se je tudi pri tej preiskavi neoporečno ugotovilo, da bolnik še ne more opravljati svoje službe, potem ga ne smejo zadeti krute posledice zgoraj citirane uredbe, saj baš v bolezni najbolj pogrša gmotnih sredstev, da si preskrbi primerno hrano in posteljo, si nabavi potrebna zdravila in zagigura zdravniško pomoč. Iz teh razlogov javni nameščenci nismo prosijo: visosa vlada naj nemudoma ukine zgoraj citirano naredbo, kajti ukinitje draginjskih dokladov bi popolnoma onemogočilo že itak hednemu uslužbencu vsako nadaljno lečenje in katastrofalne posledice za nje in njegovo rodbino bi bile brez dvoma neizogibne. — Tudi organizacija poštinih državnih nastavnikov je v svojem glasilu »Poštnem Glasniku« nastopila proti tej kruti določbi.

— O draginji in plačah državnih nameščencev. V Celju zbrano drž. uradništvo se sklenilo v tem oziru sledeče: Državni uradniki vseh strok, zbrani dne 11. oktobra 1921 na stanovskem zborovanju v Celju, pozivljamo vlado in merodajne činitelje z ozirom na katastrofalno naraščanje cen v zadnjih mesecih, pri katerem so se cene najvažnejših življenjskih po-

trebščin mestoma zvišale za 100—200%, da uporabijo vse zakonito pripustne mere, da se kurz našega dinarja zviša ter s tem v zvezi cene življenskih potrebščin stabilizirajo. 2. Ker pa so vkljub temu, da so se življenski stroški že pred meseci brez naše krivde skoro podvojili, naši prejemki ostali pri nezmanjšanih delovnih urah isti — s čimer smo resno ogroženi v naši eksistenci — zahtevamo, da se naši prejemki (plače in druge pristojbine) nemudoma spravijo v sklad s splošnimi cenami življenskih potrebščin ter se takoj izdatno povišajo. 3. Ker se danes edino plače častnikov še najbolj približujejo eksistenčnemu minimumu, zahtevamo, da se vsem kategorijam državnih uslužbencev plače enotno uredi na podlagi oficirskih plačilnih stopinj. 4. Vsako zastopavanje posameznih strok uradnišva pri določitvi višine prejemkov naj se takoj odpravi, ker je kvarljivo glede uradnišva in popolnoma neutemeljeno. 5. Dokler se prejemki definitivno ne uredi, naj se vsem državnim uslužbencem izplača za čas, odkar so cene življenskih potrebščin narasle, to je vsaj za tri mesece nazaj, nabavni prispevek po mesečno 2000 K, oziraje se pri tem na potrebo onih panog uradnišva, ki so bile dosedaj slabše plačane kot ostale. Vlado obenem prosimo, naj nam iz državnih veleposestev (Belje itd.) za naše potrošačke zadruge preskrbi življenske potrebščine (moko, mast, sladkor itd.) po izdatno znižanih cenah.

— **Za reorganizacijo potrošaških združenj** so se izrekli državni nameščenci v Celju sledeče: »Glavni Savez potrošaških združenj« v Beogradu se poziva, da daje ali direktno ali potom pokrajinskih Savezov poedinim združenjem v razmerju s številom članov, za člane do 500 D, potrebni obratni kredit; brezplačno ali kvečjemu na 1= obresti. Za olajšanje poslovanja naj se sestavijo v posameznih pokrajinah »Podsaveti« ki naj bodo finančne, blagovne in organizatorične centrale za svoj delokrog. »Glavni Savez« naj za prevoz blaga žimprej izposluje znižane tarife na državnih in tužni železnici. Istotako se naj oprosti carine one roba, ki jo nabavljajo zadruge za svoje člane.

— **Za brezplačno bolniško oskrbo državnih uradnikov** so celjski zborovalci se izrekli sledeče: V nadomestilo socialnega zavarovanja (nezgodnega in posebnobolniškega) naj se zagigura, da bodo državni nameščenci ter člani njihovih rodbin v slučaju boleznih imeli brezplačno bolniško oskrbo v bolnicah (2. razred) ter državnih kopališčih.

— **Prva lopata.** V teh dneh je bila zasajena prva lopata in se je pričelo z delom na stavbnem prostoru v Ljubljani, kjer ima svoj svet »Tvoronica učil in šolskih potrebščin«. Učiteljski konvikt in kamor meni Učiteljska tiskarna preseliti Tvornico šolskih zvezkov.

Vojaško službovanje učiteljstva. Na podlagi naredbre Pov. F. D. Br. 7440 z dne 28. aprila 1921 je učiteljstvo oproščeno vojaške kadrške službe do 1. avgusta 1922.

— **Razpis nagrad pisateljem in dopisnikom »Našega lista«.** Slovenski mladinski pisatelji in pesniki se pozivajo, da pošljejo uredništvu »Našega lista« po jeden svoj spis, ali več pesmi. Vsak odobren dober pripoveden mladinski spis, ki bo sprejet, bo nagrajen z 200 dinarji in vsaka pesem s 60—80 dinarov. Spisi ne smejo presegati 2—3 tiskane strani »Našega lista«. Priobčeni bodo spisi povrsti, kakor so došli, a honorarij se izplačajo za sprejete rokopise najkasneje do 25. decembra t. l. Rok za vpošiljanje rokopisov je do 10. decembra t. l. Rokopise naj se pošlje na uredništvo »Naš List«, Beograd, Drinčičeva ulica št. 24.

— **Tožba Saveza hrvatskih učiteljev odbita.** Dne 12. oktobra se je pred okrajnim sodiščem vršila razprava o tožbi Saveza hrvatskih učiteljskih društev proti pokrajinskemu namestniku Demetroviću, policijskemu ravnatelju dr. Urbaniju ter poverjeništvu Udruženja jugoslovanskih učiteljev oziroma njegovemu predsedniku Skaviću radi motenja posesti. Razpravo je vodil predsednik sodišča Bubanj. Predsednik je tožbo odbil, češ da ne obstoji nikako motenje posesti. Obenem je ukinil sklep sodišča, s katerim se Demetroviću, Urbaniju in Skaviću zabranjuje, da posegajo v imovino Saveza hrvatskih učiteljev. Proti tej razsodbi se je Savez hrvatskih učiteljev pritožil na višjo instanco.

— **Posnemanja vredno delo za prosveto.** Prošnja Učiteljski zbor deške in dekliške meščanske šole v Trzinu je sklenil da najame za nabavo in prireditvev otroškega gledališkega odra v šolski telovadnici na naslov »Šolska Akademija« posojilo v znesku 20.000 K (dvajset-

tiseč kron). Za posojilo jamčijo člani učiteljskega zbora po številu 10 in se vrne najkasneje v treh letih. Tem potom se obrača učiteljski zbor na javnost, zasebnike in denarne zavode z vliudno prošnjo, da stavijo ponudbe in pogoje za posojilo. Zadeva otroških gledaliških odrov je eminentno vzgojnega pomena, zato pričakuje učiteljski zbor z vso gotovostjo, da se prijatelji šole odzovejo. V ta namen se sprejemajo tudi darila in se imena darovalcev objavijo v časopisih. — Ravnateljstvo.

— **Vseučiliški profesor dr. Hečič bo predaval v Ljubljani** v nedeljo 23. t. m. ob 19.30 v korist javne knjižnice v sokolskem domu: »Kako smo postajali Slovenci in kako postajamo Jugoslaveni.« Tovariši in tovarišice iz bližnje okolice na svidenje!

Obrtno nadaljevalno šolstvo.

— **o Spomenica učiteljstva obrtno-nadaljevalnih šol,** ki je bila objavljena v vseh dnevnikih, je napravila na javnost najboljši utis. Vsi krogi priznavajo popolno upravičenost žalitev od strani učiteljstva. Nekateri isti so prinesli članke, v katerih se bavijo z vprašanjem obrtno-nadaljevalnih šol in pišejo o učiteljstvu v popolnoma prijaznem tonu. Učiteljstvo je pokazalo nač dovoli dobre volje, a ne toliko one oblasti, ki so nimenja, da bodo z disciplinarnimi preiskavami rešile to vprašanje in koristile obrtno-nadaljevalnemu šolstvu. Dejansko je pa priznal upravičenost do poviškov honoraria gremij trgovcev v Ljubljani, ki je takoj po objavi gorinavedene spomenice sklical sejo in zvišal honorarie na gremijski trgovsko-nadaljevalni šoli za 100% t. j. na 40 K uro in enako nagrado vodstvu.

Zavednost učiteljstva pri podpisovanju 7% državnega posojila.

— **Poziv.** Da dobimo pravi skupni pregled o vsem državnem posojilu, ki ga je podpisalo učiteljstvo v Sloveniji, pozivljamo tem potom vse predsednike naših okrajnih učiteljskih društev, da nam pošljejo natančne tozadevne podatke po vzorcu, kakor je to storilo učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj. Podatke dobe na dotičnih krajnih glavarstvih.

— **Učiteljstvo kranjskega okraja za državo.** V kranjskem šolskem okraju je podpisalo 119 učiteljev in učiteljic 94.400 K državnega posojila na plačilne obroke, direktno s plačanimi zneski pa je podpisalo 9 učiteljev in učiteljic 44.000 K; skupno je torej podpisalo 128 učiteljev in učiteljic 138.400 K državnega posojila. R.

— **Velika udeležba učiteljstva na podpisovanju 7% državnega posojila.** Dekliška šola v Trbovljah 10.800 K; učit. v Rogaski Slatini 6.400 K; učit. osn. šole v Slovenjemgradu 4.900 K; učit. II. s. v Rovtjah 1.200 K; učit. V. m. d. I. s. v Ljubljani 5.200 K; učit. v Selcih nad Škofjelo 4.400 K; učit. v Gorjah 2000 K; učit. v Železnikih 8.400 K; učit. deš. II. s. v Šmihelu pri Novem mestu 3.600 K; učit. v Babno polju p. Staremtrgu 2.000 K; učit. na Pramskovem 24.400 K; učit. v Rušah 9.600 K; učit. mešč. šole v Krškem 3.200 K; učit. v Podsredi 4.000 K; učit. v Veliki Nedelji 2.400 K; učit. Luče 800 K; učit. Sv. Trojica v Slov. 2.400 K; učit. Sv. Ilj 400 K; učit. II. m. mešč. s. v Ljubljani 1.800 K; učit. osn. s. Trbovlje - Vode 3.600 K; učit. na Breznici 5.200 K; učit. St. Ilj p. T. 1.200 K; učit. Loke 2000 K; učit. Studence 2000 K; učit. Loče 2000 K; učit. v Borovnici 32.000 K; učit. Koroška Bela 9.600 K; učit. Črnuče 1.600 K; učit. Hoče 3.600 K; učit. deš. in dekl. šole v Ljutomeru 16.000 K; učit. deš. mešč. šole v Mariboru 12.000 K; učit. v Vel. Laščah 4.400 K; učit. osn. šole na Viniči 20.800 K; učit. v Dobrni 2.400 K.

Brezobrestno posojilo »Učiteljskemu konviktu«. 10. izkaz.

Frida Špeclerjeva v Ljubljani 200 K; Anton Gnuš v Dolu pri Hrastniku 1000 K; Franc Voglar v Celju 1000 K; Alojzij Hofbauer v Hrastniku 1000 K; Janja Miklavčičeva v Kranju 1000 K; Anton Štefanciosa v Rogatcu 1000 K; Simon Fišer v St. Petru na Medvedjem selu 1000 K; Albin Spreitz v Zgornji Sv. Kungoti 1000 K; Ivan Kocijančič v Ljubljani 1000 K; Anton Urbančič v Horjulu 1000 K; Volko Razingar v Jesenicah 1000 K; Lavrencija Perkova v Radovljici 1000 K; Franc Razpotnik v Grizah pri Celju 1000 K; Vinko Klanšek v Trzinu pri Mokronogu 1000 K; Ida Paplerjeva v Borovnici 1000 K; Leopold Punčuh v Gor. Logatcu 500 K; Rado Kopic v Mariboru 500 K; Franc Kranjc pri Sv. Barbari v Slov. goricah 1000 K; Karel Mavrič v Gornji Radgoni 1000 K; Anton Skala v Topolšici 1000 K; Anton Kos v Središču 1000 K; Slavica Vojnilovičeva v Središču 1000 K; Milena Žagarjeva v Leskovcu 1000 K; Blaž Jurko v Razboru pri Zidanem mostu 400 K; Valerija Jerajeva v Gorjah 1000 K; Janez Preininger v Murski Soboti 50 K; Fran Cvetko v Vučji vasi 1000 K; Mirko Vanda v Šmarjeti ob Pešnici 1000 kron; Hugon Plhak na Sladki gori 1000 K; Hermina Lundrova v Hrastniku 1000 K; Gabriel Grlic v Studencu p. Radna 1000 K; Franc Drnov-

šek v Sevnici 1000 K; Egidij Schiffrer v Jesenicah 1000 K; Janko Baraga v Koroški Beli 1000 kron; Leopold Baebler na Bledu 2000 K; Marija Petričeva v Borovnici 1000 K; Gizela Sedlakova v Mostah 1000 K; Antonija Randlova v Mostah 1000 K; Alojzij Novak v Ljubljani 1000 K; Marija Malenškova v Spitaliču 1000 K; Josip Lampe v Mariboru 1000 K; Izidor Smole v Borovnici 1000 K. — 10. izkaz 39.650 K; prej izkazanih 159.800 K; skupaj 199.450 K. Nadaljni izkaz sledi. Odbor društva za zgradbo »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani.

Za rezervni sklad UJU. — Poverjeništvu Ljubljana. Prostovoljni organizacijski davek — 1921. (Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec 1918).

15. izkaz.

Po 462 K; Tovariš Špenko nabral pri zborovanju učit. krožka v Mokronogu dne 13. oktobra t. l. Posnemanja vredno! Po 80 K: Šolsko vodstvo — St. Janž, Dolensko. Darovali so po 10 K: Berce Vinko, Ana Bercetova, Schwaiger, Debeljak, Roje, Uršič, Omerza in Mrzil, Zdravo, vrli in zvesti organiziranci! Po 30 K: Učiteljstvo narodne šole v Vučji vasi, p. Križovci. Po 20 K: Račič Božo — Adlešiči. — Današnji izkaz 592 kron. Pred izkazanih 23.221 K. Skupaj 23.813 K.

Ivan Petrič, Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Poročilo o 50letnici žen. učit. v Ljubljani in o zborovanju meščanskošolskega učiteljstva v Celju je došlo nepozno in ga nisimo mogli uvrstiti več v to številko. Enako je moralo zaradi tesno odmerjenega prostora odpasti tudi nekaj drugih poročil.

Štev. 773.

RAZPIS UČITELJSKE SLUŽBE.

Vsled odloka višjega šolskega sveta z dne 12. septembra 1921, št. 10.406 se razpisuje učno mesto na dvorazredni osnovni šoli v Stari vasi (Bizejsko) v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje je vložiti po predpisani poti do dne

15. novembra 1921

pri podpisanim okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet Brežice, dne 13. oktobra 1921.

Kontrolne knjžice

za obrtno nadaljevalne in gremialne šole se dobe v Učiteljski tiskarni komad po 3 K.

Naši himni:

1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

GALERIJA NAŠIH MOŽ.

Po originalih akad. slikarja prof. Koželja je začela Učiteljska tiskarna izdajati portrete naših mož.

Ravnokar so izšli v dvobarvnem tisku: Valentin Vodnik, Anton Martin Slomšek, Josip Stritar. Velikost: 47 × 61. — Cena vsaki sliki 3 din. (ovoj in poštnina posebe). Slike so namenjene šolam, društvom, javnim lokalom, zasebnikom.

Naročila sprejema in izvršuje

Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

ŠOLSKI ZVEZKI

za ljudske in srednje šole, na razpolago v vsaki množini. Priznано najboljši lastni izdelki iz belega, finega papirja in močnih ovitkov.

UČITELJSKA TISKARNA, Ljubljana Frančiškanska ulica 6.

Najnižje cene!

Zahtevajte cenike!

Točna postrežba!

Alfonz Breznik

bivši učitelj Glasbene Matice LJUBLJANA, Kongresni trg št. 15.

Prvorazredni klavirji, pianini in harmoniji: Förster, Bösendorfer, Heitzmann itd. Učitelji dobe tudi na obroke. Violine in vse glasb. orodje v bogati izbiri. Strune in žice vseh vrst na debelo in drobno.

Največja trrdka v Jugoslaviji.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. sept. t. l. K 1,779.089-39.

Hranilne vloge se obrestujejo

po 4%.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/26. do 1/26. ure popoldne.

Na dopise brez vpisanih znamk za 7 K se ne odgovarja.

Brez posebnega obvestila.

Naš nepozabni dragi sinček

RIHARD

je danes po kratki in mučni boleznini zatisnil za vedno svoje trudne oči.

Šmartno ob Dreti — Maribor, 13. oktobra 1921.

Marica in Rihard Papst.

RISANKE

iz finega risalnega papirja 8 listov, z lepim ovitkom à K 4.—

razprodaja

Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Pri večjem naročilu popust!